

Er ref/dnr: 2650-18
Vårt dnr: 2018/0100

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11 930
404 39 Göteborg

Stockholm 20 september 2018

Yttrande avseende remissen "Förslag till komplettering av nätverket Helcom- och Oskar MPA"

Sammanfattning

- Naturskyddsföreningen stödjer Havs- och vattenmyndighetens förslag till komplettering av nätverken av Helcom och Oskar MPAs, eftersom dessa konventioner har ett bättre anpassat skydd för marina livsmiljöer och arter än exempelvis Natura 2000.
- Naturskyddsföreningen vill dock poängtera vikten av ett reellt skydd mot destruktiv verksamhet som hotar de skyddade områdenas bevarandestatus, något vi i dagsläget saknar inom flertalet marina skyddade områden i Sverige.
- En viktig aspekt är att säkerställa att de utpekade, samt befintliga, Helcom- och Oskar MPAs får ändamålsenliga och uppdaterade bevarandeplaner med anpassade åtgärder.
- Med tanke på de svårigheter som länsstyrelserna pekat på gällande kunskapsunderlag och annat stöd för bildandet och förvaltningen av Helcom- och Oskar MPAs anser Naturskyddsföreningen att samordningen av detta bör ske på nationell nivå.

Bakgrund

Sverige har uppnått etappmålet inom miljömålsystemet om 10 procent skydd av Sveriges marina områden senast 2020, då arealen skydd i dagsläget utgör 13,6 procent. Detta är ett steg i rätt riktning för att uppnå nationella och internationella mål för bevarande av biologisk mångfald i haven. Enligt bl.a. havsmiljödirektivet är marint områdesskydd ett viktigt bidrag till att uppnå god miljöstatus. I Sverige kan marina skyddade områden vara skyddade som marina Natura 2000-områden, naturreservat eller nationalparker. Utöver detta

kan ett kompletterande skydd ges enligt de regionala havsmiljökonventionerna Helcom för skydd av Östersjön och Ospar för skydd av havsmiljön i Nordostatlanten, inom vilka Sverige åtagit sig att skydda ett representativt nätverk av marina livsmiljöer. Skydd enligt dessa regionala konventioner är enligt havsmiljödirektivet även ett viktigt steg för att uppfylla de åtaganden som gjorts vid världstoppmötet om hållbar utveckling och i konventionen om biologisk mångfald (CBD).

Inom Helcom-området har man uppnått mål om 10 procent skydd, dock inte inom samtliga bassänger i Östersjön. Sveriges andel utgör endast 5 procent i Helcom-området. Sverige har däremot uppnått målet om 10 procent skydd inom Ospar, med en täckningsyta av 19 procent av Sveriges del av Ospars havsområde.

Havs- och vattenmyndigheten begärde av samtliga kustlänsstyrelser den 5 maj 2018 förslag på kompletteringar av de befintliga nätverken av Helcom- och Ospar Marine Protected Areas (MPAs), samt ställde frågan om huruvida man ansåg att samtliga marina Natura 2000-områden även skulle kunna ingå i dessa nätverk. Detta är ett svar på Havs- och vattenmyndighetens remiss med sammanställning av länsstyrelsernas förslag samt myndighetens bedömning och förslag på väg framåt.

Specifika synpunkter

Naturskyddsföreningen uppskattar Havs- och vattenmyndighetens intention om kompletteringar av Helcom- och Osparnätverken. Vi anser att en komplettering av befintligt nätverk av marina Natura 2000 områden, marina naturreservat och nationalparker med de regionala havsmiljökonventionerna Ospar och Helcom är en förutsättning för att kunna säkerställa att nätverket är ekologiskt representativt och funktionellt. Viktiga marina arter och habitat har ur bevarandesynpunkt för dålig representation inom Natura 2000 och art- och habitatdirektivet. T.ex. saknas skydd av stora rovfiskar så som torsk, eller skydd av mjukbottenhabitat och mjukbottenfauna. Det är dock viktigt att bedömningen görs individuellt för de olika områdena, så att de för Helcom- och Ospar MPAs specifika bevarandevärdena kan inkorporeras i områdenas bevarandeplaner.

Naturskyddsföreningen vill understryka vikten av ett reellt skydd för att skapa välfungerande marina skyddade områden, oavsett de är nationalparker, naturreservat, Natura 2000 eller tillhör Ospar och Helcom nätverket. I vår mening har flertalet av svenska marina skyddade områden i dagsläget för undermåligt skydd mot verksamheter som kan påverka områdenas bevarandevärden negativt och vi ser en risk i att även denna komplettering av Ospar och Helcom nätverken förblir så. Att enbart kalla ett område för skyddat område innebär inte per se att det har ett faktiskt skydd. Exempelvis ställer vi oss frågande till huruvida miljöförstörande verksamheter såsom bottentråkning

kan vara tillåtet i områden som avser skydda bentiska habitat och arter som är känsliga för fysisk störning eller ett icke-selektivt fisketryck, då bottentrålning påvisats ha negativ effekt på dessa (Sköld m fl., 2018; Hiddink m fl., 2016).

För att ett område ska inneha ett reellt skydd anser Naturskyddsföreningen att 1) en bevarandeplan måste finnas på plats; 2) att bevarandeplanen är ändamålsenlig för de habitat och arter den avser skydda; 3) att den har en hög ambitionsnivå; 4) att relevanta och tillräckliga åtgärder sätts in för att uppnå bevarandemålen. I dagsläget ser vi att det fortfarande finns flera områden som saknar bevarandeplaner, vilket omöjliggör förvaltning av områdena. Dessutom har flera bevarandeplaner i föreningens mening alldeles för låg ambitionsnivå och således sätts inte tillräckliga åtgärder in. Ett exempel är Oskar och Natura 2000-området Bratten. Området avser bl.a. skydda sjöpenor och grävande megafauna, samt hajar och rockor enligt Oskar-konventionen. Områdets bevarandeplan har som ambition att dessa bevarandevärden inte ska minska, vilket vi anser är långt ifrån tillräckligt. I bevarandeplanerna noteras att bottentrålning har en negativ inverkan på dessa bevarandevärden. Detta till trots, tillåts trålning i den större delen av det skyddade området. Ett annat exempel är Gullmarsfjorden, också utpekad som Oskar MPA och Natura 2000, där bevarandeplanen varken inkluderar bevarandemål eller bevarandeåtgärder för de för området utpekade Oskar-habitaten eller arterna.

Vi ser därför en stor risk att de områden som nu utnämns som Helcom- eller Oskar MPAs är ett sätt för Sverige att öka den på pappret skyddade ytan inom Helcom- och Oskar-konventionerna, utan att de värden som avses skyddas får ett ändamålsenligt och tillräckligt skydd.

För övrigt anser föreningen det olyckligt att länsstyrelser som berör Egentliga Östersjön bedömer att de saknar administrativ kapacitet för att kunna bilda Helcom MPAs och att de tillika har kunskapsbrist gällande täckningsgrad av både Helcom MPA och Natura 2000 biotoper. Det visar på vikten av ytterligare stöd till länsstyrelserna i deras arbete med marint områdesskydd, både vad gäller att förvalta områdena samt till kunskapshöjande insatser. Som beskrivet i Havs- och vattenmyndighetens *Handlingsplan för marint områdesskydd*, finns det en uppsjö av kunskapsunderlag och data, men att detta är utspritt på många olika håll. Arbetet med att sammanställa och komplettera detta underlag är av största vikt och samtliga länsstyrelser borde ha tillgång till bra underlag för att kunna planera användningen av sina havsområden. Detta är en grundförutsättning för att kunna implementera marina skyddade områden med ändamålsenliga bevarandeplaner och bevarandeåtgärder, samt för att kunna följa upp bevarandearbetet.

Naturskyddsföreningen anser att samordningen av utpekandet av Helcom och Oskar MPAs bör ligga på nationell nivå, som t.ex. länsstyrelsen i Västernorrland framförde, framförallt för de områden som ännu inte har något formellt skydd. Detta för att säkerställa att Sverige får ett ekologiskt

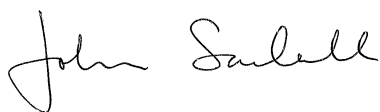
representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av marina skyddade områden.

Slutligen vill Naturskyddsföreningen även poängtera att även om Sverige uppnått sitt mål om 10 procent skyddad havsmiljö förordar bl.a. IUCN att närmare 30 procent av varje habitat bör skyddas för att ett välfungerande skydd ska uppnås (IUCN WCPA, 2018; Toropova m fl., 2010; Roberts och Hawkins, 2000). Därför uppmanar vi Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna till fortsatt arbete med att öka antalet marina skyddade områden med välanpassade bevarandeplaner för att säkerställa ett skydd på riktigt. Detta är en grundförutsättning för att kunna uppnå en god miljöstatus i våra hav.

Detta remissvar har utarbetats av Johanna Källén Fox, sakkunnig inom marint områdesskydd vid rikskansliet, med hjälp av Stina Tano, sakkunnig marina ekosystem och fiske vid rikskansliet, och Therese Jacobson, chef för Miljögifter, hav och jordbrukssavdelningen på Naturskyddsföreningen.

För Naturskyddsföreningen

Stockholm dag som ovan

Johanna Sandahl
ordförande

Therese Jacobson
chef för Miljögifter, hav och jordbruk

Referenser

Hiddink JG, Moranta J, Balestrini S, Sciberras M, Cendrier M, Bowyer, Kaiser MJ, Sköld M, Jonsson P, Bastardie F, Hinz H. 2016. Bottom trawling affects fish condition through changes in the ratio of prey availability to density of competitors. *J App Ecol* doi: 101111/1365266412697

IUCN WCPA, 2018. Applying IUCN's Global Conservation Standards to Marine Protected Areas (MPA). Delivering effective conservation action through MPAs, to secure ocean health & sustainable development. Version 1.0. Gland, Switzerland.

Roberts, C.M. and J.P. Hawkins. 2000. Fully-protected marine reserves: a guide. WWF Endangered Seas Campaign, 1250 24th Street, NW, Washington, DC 20037, USA and Environment Department, University of York, York, YO10 5DD, UK.

Sköld, M., Nilsson, H.C., Jonsson, P. (2018). Bottentråkning - effekter på marina ekosystem och åtgärder för att minska bottenpåverkan. Aqua reports 2018:7. Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för akvatiska resurser, Öregrund Drottningholm Lysekil. 62 s

Toropova, C., Meliane, I., Laffoley, D., Matthews, E. and Spalding, M. (eds.) (2010). Global Ocean Protection: Present Status and Future Possibilities. Brest, France: Agence des aires marines protégées, Gland, Switzerland, Washington, DC and New York, USA: IUCN WCPA, Cambridge, UK : UNEP-WCMC, Arlington, USA: TNC, Tokyo, Japan: UNU, New York, USA: WCS. 96pp.